

FEDERATIUNEA

Diurnala politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
1 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesca care publicati-
une aparatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Dechiaratiune.

Suscriisi primimu intru tote pronunsiamentulu intielegintiei romane d'in Blasiu, adusu in 15 maiu, si-lu consideramu ca espressionu a propriei nostre vointie. Muresiu Osiorheiu, 24 iuniu 1868. (Urmeza 28 de suscrieri de intieleginti romani, d'in OSiorheiu si giuru).

Dieta Ungariei.

Siedinti'a d'in 21. iuliu a casei represin-
tantiloru.

Zeyk presenta una petitiune a opidului Fag-
rasiu, care se roga, ca se i-se dee rangulu unei cetati
libere regie.

Madarasz si cons. propunu unu proieptu de
conclusu, prin care ministrulu pentru aperarea tieriei
se impoteresce, ca in contielegere cu casa se organi-
seze armat'a Ungariei nedependinte de cea a Austriei.

Elia Macelariu: La respunsulu, ce onorab. d. ministru
alu justitiei avu bunatate a da la interpelatiunea mea, adre-
sata in numele meu si consociloru mei in 17 iul. a. e. catra
intregulu ministriu magiaru regescu respunditoriu, mi-iau
voia a-mi face, in intielesulu rezervarei dreptulu meu de
atunci, dechiaratiunea mai ampla in urmatoriele:

Onorata casa, eu am dechiaratu inca vineri-a trecuta,
indata dupa respunsulu ministeriale, ca nu sum multimitu
cu respunsulu. Dupa una meditatiune de 4 zile, cu ajutorulu
unui dictionariu magiaru, mi-am cascadegatu convictiunea im-
bucuratoria, carea me silesece a recunosce, cum ca innaltulu
guvernu magiaru are dreptu deplinu d'in una cauza si
in una directiune, ba, ce e mai multu, s'ar potè imputa
una neglegintia guvernulu magiaru, ca nu a procesu, inca
mante de 5—6 lune, contr'a respectiviloru, cari' precum se
petinde, aru fi agitatu contr'a unitatii de statu. Inse protes-
ta cu tota solemnitatea contr'a presupusetiunii, cum ca ace-
sta modu deosebitu alu cugetarei mele s'ar' potè atribui unu
amenintiari si ca asiu avè dora intentiunea de a revoca,
prin dechiaratiunea mea de mai susu, macaru unu
singuru cuventu d'in cele ce am disu. Nu; de
ora ce pentru una cauza atatu desanta si dre-
pta, carea o aperai vineri-a trecuta, sum
gat'a a sacrificà nu numai unu oficiu mise-
rabile, ci chiaru si viet'a mea, in ori-care
momentu. Caus'a adeverata si directiunea, pentru carea
si in carea consentu seu asiu consenti cu parereaguvernuulu,
este, ca innaltulu guvernulu e de credinti'a, (celu pucinu,
precum am priceputu cu respunsulu onorab. ministru alu ju-
dicialu), cum ca actiunea criminale d'in cestiune s'ar' fi inten-
tatu d'in caus'a unei prochiatiuni seu provocati-
uni, carea provocatiune o-am vediutu si eu insu-mi la pre-
sediulu guberniale.

Inse, onorata casa, lucrulu nu e asiè.

Nu prochiatiunea, ci cunoscutulu pronuncia-
mentu este, care l'amu primitu eu si consocii mei de alu no-
stru, si pentru care amu interpelatu. Me dechiaru dara, ca
respunsulu dlu ministru, necum se ne multimesca, ci ni-a
datu inca acea convictiune trista, ca onorab. ministriu a in-
tielesu rêu pusetiunea mea si a consociloru mei, si ca nu cu-
noce cuprinsulu adeveratu alu pronunsiamentulu d'in Bla-
siu, pote d'in caus'a nepriceperei limbei romane, seu a in-
formatiuniloru ratecite, nu vreu se dicu, malitiose.

In partea objectiva a respunsulu se dice, ca „acei-a,
cari au subscrisu pronunsiamentulu, prote-
stera contr'a unitatii de statu si acusa cu
tradare pre deputatii romani, cari siedu in
acesta camera, si cari — dupa parerealoru
— au tradatu indepentinti'a natiunei ro-
mane.“

Pronunsiamentulu nu cuprinde nece una d'in aceste
doce afirmatiuni, si, se-mi ierte onorab. ministriu, eu respin-
gu ca nefundate si nemeritate ori-ce presupusetiuni si suspe-
cuniari, veni-aru acele-a ori de unde, cum ca noi amu fi
avutu seu amu avè intentiunea de a radica vocea nostra pen-
tru aperarea ori-carui actu, indreptatu contr'a unitatii de sta-
tu, si me dechiaru solemnu, ca de s'ar affa cine-va, care le
ar acitiu pre romani contr'a Unitatii de statu, avendu
convingerea firma, ca una atare incercare nu va duce neci
candu la scopu, eu l'asiu dechiarà inimicu alu natiunei
romane.

Nu credu, ca onorab. dnu ministru de justitia se fia in sta-
tu a produce d'in istori'a trecutulu unu casu macaru despre
ce'a, ca romanii ar' fi conspiratu seu ar' fi [revoltatu] candu
in contr'a tronulu si a patriei.

Iubirea de patria si credinti'a catra tronu a fostu si va
fi totdeun'a una virtute de capetenia a natiunei romane.

Voindu a fi cu mai multa creditiare fatia cu natiunea un-
guresca, de catu cata a aretatu onor. ministriu si onor. casa
cu ocaziunea de de-una-di fatia cu natiunea romana, nu vo-
liu a me demite la definitiunea juridica a crimeloru de tradare
de patria si de lesa-maestate, si a areta cum si prin ce se co-
mitu crimele numite; atatu inse potiu afirmà ca aceste crime
de securu nu s'au comisu prin pronunsiamentulu d'in cestiune,
care nu e alta, de catu ace'a ce natiunea unguresca a fa-
cutu cu tota ocaziunea, de la 1861 pana la 1865, pana candu
nu se restituise legile d'in 1848, fara ca guvernulu absoluti-
sticu de atunci se-i fia venitu macaru in minte a se apuca de
o procedura teroristica.

Trecu acum la partea subiectiva a respunsulu minist-
teriale.

Onorab. dnu ministru de justitia a binevoitu a me in-
cusa, ca prin cuventarea mea asiu fi atacatu unitatea de
statu, si ca asiu fi comisu crim'a de lesa-maestate.

Acesta acusa nemeritata si nefundata o respinsei acu,
mai in susu, si, a buna sama numai d'in respecte momentose,
cari nu le voiu pierde neci odata d'in vedere, mi-iau voia a
observa numai atatu, ca arm'a (?) intrebuintiata in contra-mi
este cu doue taiasiuri, d'in cari, dlu ministru n'a avutu dreptu
a intrebuintia nici unulu nici altulu in contra-mea.

Si de ce-va oficiali, pre cari i suferu — seu celu putie-
nu i-au suferitu pan'acum la guvernulu si la tabl'a reg. — inca
s'a facutu amintire in respunsulu ministeriale; dara cum a ve-
nitu dlu ministru la acesta, si ce scopu a voitu a ajunge, in-
tr'adeveru, nu precepu.

Intr'ace'a, presupunendu ca numitulu dnu ministru a
confundatu pre cutare dnu Elia Macelariu, care e consiliariu
guberniale, cu person'a mea, in nefinti'a de fatia a celui d'an-
tatu, me simtiu indreptatitu a asecura pre dnulu ministru, ca
dlu consiliariu guberniale, Elia Macelariu, a sciutu remane tot-
deun'a credintiosu juramentulu ce l'a pusu, a sciutu respecta
totdeun'a legea si a i se conforma cu tota puntualitatea si
promptitudinea, si acesta va sci-o si atunci candu nu va fi in
calitate de oficialu.

Dara speru, ca voiu avè onore a dovedi onor. minist-
teriu catu mai curendu: cari suntu acei-a, cari nu respecteza
legea si nu i se conforma; de altmintea si pana atunci-a mi-
iau voia a observa, ca nu invidiezu pre acelu guvernulu, care
cerca intre oficialii sei numai suflete servile, nice pre
acei oficiali, cari servescu sub asemene guvernulu.

Popu Grideanu inca nu e indestulitu cu
respunsulu ministrului; deca espressionile pronuncia-
mentulu sunt in adeveru vatematorie, acesta e vin'a
regimulu, pentru ce n'a facutu se incete temerile.
Investigatiunile ordinate, persecutariile celoru mai
emininti fi ai natiunei romane, ale canoniciloru si
profesoriloru lor (Sgomotu), nu sunt nici oportune,
nici cu scopu. Popu face propunerea, in urmarea ca-
rei-a cas'a se enuncie, ca doresce si ascepta de la re-
gimu, ca investigatiunile si persecutariile contr'a ro-
maniloru d'in Transilvani'a pentru manifestarea opi-
niuniloru lor politice, se incete indata.

Bonis observa ca nu se unesco cu procedur'a
parlamentaria ca, dupa ce interpelantele a dechia-
ratu, ca nu e indestulitu cu respunsulu ministrului,
se se scole altulu si se face motiune.

Io. Hodosiu: Nu voiescu, onorata camera,
a vorbi la meritulu lucrulu, pentru ca nu e la ordi-
nea dfilei; la timpulu seu voiu vorbi. Nu potiu inse a
nu face o observare la observarea condeputatulu no-
stru Bonis. Dlu M. Popu Grideanu a premisu, ca nu
este indestulitu cu respunsulu ministrului; elu, dar
nu numai elu, ci si altii au subscrisu interpelatiunea,
data la camera de catra Macelariu; prin urmare si
elu, asemenea celorlalti subscriteriu, este iuterpelante:
interpelatiunea este a mai multoru-a, ca este colectiva.
Interpelantele este in dreptu a dice, ca nefindu inde-
stulitu cu respunsulu ministrului, si-reserva dreptulu
de a face motiune in privinti'a asta; dar' este in dre-
ptu ca chiar' atunci candu dice, ca nu este indestu-
litu, numai decatu se si-si facea motiune. Dlu Popu
Grideanu, ca unulu d'intre interpelanti n'a facutu
alta decatu acesta d'in urma. Asià nu vedu cum dlu
Bonis pote dice, ca acesta nu s'ar unu cu procedu-
r'a parlamentaria. D'in contra, io sustienu, ca aci s'a
observatu tota form'a unei adeverate procedure par-
lamentarie; si nu mi-remane alta de catu a me roga,
ca propunerea dlu Popu Grideanu se se puna la
ordinea dfilei catu se pote mai curendu.

Presiedintele: se va tipari, se va impartit
intre deputati, si se va pune la ordinea dfilei.

La ordinea dfilei e propunerea lui Deak de-
spre membrii tribunaleloru, cari s'au denumitu nain-
te de incoronare fara contrasemnarea ministeriale.

Bobory face unu amendamentu la acesta pro-
punere.

C. Tisza regreteza, ca ministriulu n'a facutu
nimicu pentru organisarea constitutiunala a tribuna-
leloru, dar pentru aceea nu se pote atacà validitatea
sentintieloru de pana acum; primesce dara propune-
rea lui Deak, dara pre langa ore-cari modificatiuni
in cei trei s-i d'antatu.

Deak primesce amendamintele lui Tisza.

Berzenczey ataca pre judii sistemelor de
mai nainte.

Min. Horvath dice, ca pre tempulu acel'a
parola dfilei era, antatu: pasivitatea, adeca a nu pri-
mi oficiu, si a impedece astu-feliu pre nemtiu, se nu
faca tabula rasa; alu doile principiu era: a mantui,
catu se pote, si asiè dara a primi oficiu. Care d'in
aceste doue e mai buna, nu vre se cerce acum, ci
accepteza propunerea lui Deak cu amendaminte cu
totu.

Simonyi si Madarasz dorescu, ca acesta
cestiune se se resolve prin una lege, er nu prin deci-
siune, ca-ci propunerea lui Deak impinge dieta pre
terenulu revolutiunei; pre cum nu e iertatu domni-
toriuulu a guvernà prin patente, asiè nu stà nici in
poterea dietei a delatarà pre domnitoriu si a compu-
ne legi fara elu.

Se votieza si se primesce propunerea lui Deak.
Urmeza referatulu comisiunei verificatorie de-
spre alegerea d'in Cinci-beserice. Comisiunea pro-
pune, se se face investigatiune.

Bobory cere, se se cetesca protocolulu alege-
rii, si se se enuncie I r a n y i ca alesu.

Referintele comisiunei recunosce, ca partea cea
mai mare d'intre punctele petitiunei nu sunt motiva-
te, majoritatea inse decide, se se esmita deput.
Czorda ca investigatoriu.

Dupa acesta se ia la pertratate petitiunea Neo-
plantei in caus'a suspinderei primariulu Miletics, si
a esmiterei unui comisariu regescu.

Min. Wenkheim recunosce, ca procedur'a
regimulu si a comisariulu nu e corecta, dara regi-
mulu a fostu constrinsu la acesta.

In urmarea acesta se incinge una lupta lunga
si pasionata, la carea au luat parte in favorulu au-
tonomiei municipieloru: Dobransky, Mileticiu, apoi

Io. Hodosiu. Onorata camera, (Se audimu) m'a cu-
prinsu mirare, ca dlu ministru de interne aduce in legatura
trist'a intemplantu a omorulu principelui d'in Serbi'a, cu cele
intemplantu in Neoplant'a. Mi-ar' fi placutu a ne da o deslucire
mai detaliata si mai esacta, ce legatura pote fi intre acea
trista intemplantu si intre calcarea autonomiei unui municipiu.
Dupa mine aci nu este cestiune personale, aci este cestiune de
principiu, este cestiunea principulu de autonomi'a municipie-
loru. Ca primariulu d'in Neoplant'a ar' fi suspiciunatu
de a fi partecipe la omorulu principelui d'in Serbi'a, in
fine nu pote se fia alta de catu cestiune ce atinge person'a
acelui primariu; acestu-a pote fi urmaritu dupa lege; dar de
aci nu pote urma nici-decumu, ca unu intregu municipiu se
se lipsesca de drepturile date prin lege, date prin constituti-
une (Aprobâri in stang'a.)

Io recunoscu, ca potiu fi casuri, unde guvernulu pote,
ba este detoriu a numi comisariu gubernialu, dar in intielesu-
lu legei si alu constitutiunei nu potiu recunosce nici-decumu
dreptulu comisariulu de a depune deregatorii alesi de muni-
cipiu, si a-i substitui dupa placu prin altii (Aprobâri in stang'a.)
Aci, domniloru, se calca unu dreptu, dreptulu de representa-
tiune, acelu dreptu, dupa care stamu si suntemu adunati si noi
aici; si nu este mai pericolosu pentru tiera, pentru represen-
tanti'a tieriei, de catu a face astfelu de procedentie (Aprobare
in stang'a.)

Dlu ministru de interne a disu, ca recunosce a fi taiatu
in dreptulu de autonomia alu municipieloru, si mi-se pare, ca in
dreptu l'au aplaudatu. Acesta, dloru, nu se pote aplauda, pen-
tru ca e tristu lucru, candu chiar ministriulu nu considera logi-
le; atunci ve intrebui, unde este garanti'a pentru alte autono-
mie, si pentru autonomi'a tieriei chiar?

Dlu secretariu de statu la ministriulu de internu, Iosi-
fu Slavi, totodata si deputatu, vrendu a lamuri cele dise de
dlu ministru, sub cuventu ca dora condeputatulu Mileticiu
n'ar' fi intielesu bine pe acestu-a, a disu, ca: mai multi s'au

plănuși și au datu acestu-a contra reprezentantiei municipiului Neoplant'a; dar' nu scie, dacă aceste acuse sunt adevărate ori ba. Acum io întrebu, cine sunt acei mulți cari acusa pe întreg'a municipalitate? și pentru ce nu s'a ordonat mai întâiu cercetare? (Strigări în drept'a: s'a facutu cercetare). Nu sciu domnilor, cumu și ce cercetare s'a facutu, cându chiar' acelu-a care e suspinsu de la oficiu, și care numai chiar' în urmă a unei astfelu de cercetări ar' fi suspinsu, nu e ascultatu și nu scie nemicu de astfelu de cercetare (aprobare în stang'a); eca primariulu Neoplantei, dlu Mileticiu, care este și deputatu și care e aci, întrebatu-lu de scie ce-va de cercetare, și cu tote aceste este suspinsu de la oficiu. Dar' s'a facutu acea cercetare, — prin cine s'a facutu? prin organele compentinti? tote nu sciu nimica.

Dupa tote aceste io procedur'a guvernului în casulu presentu nu potu sê o aprobu; dar' nu sum nici de opiniunea comisiunei de petitiuni, ca protestele și respective suplicile Neoplantei sê se transpuna ministeriului pentru ulterioara dispușetiune, ci propunu și rogu pe onorat'a camera, ca sê binevoiesca a-si exprime dorint'a și a decide totodata, că: „reprezentant'a municipiului Neoplant'a se restituie în tote drepturile sale garantate prin lege“ (Aprobări în stang'a.)

În acestu întielesu mai vorbira Simonyi, Babeșiu, Csiki, Ales. Romanu, ale căroru vorbirile le vomu împartesi cu alta ocașiune.

În fine apoi era luâ cuventulu Miletici, dar îndezardu, ori câtu de ponderose au fostu argumintele acestoru cuventatori, partit'a regimului aprobeza procedur'a ministrului Wenckheim, cu tote că acest'a însuși marturisise, că n'a procesu corect, nici elu, nici comisariulu lui. Și asiê abî se inchiaia ședint'a la 4 ore.

Siedint'a d'în 20 iuliu a casei reprezentanților.

Dupa autenticarea potoc. șed. tr. se facu comunicările de dî între cari cea mai interesanta pentru noi e depunerea mandatului d'în partea canonicului Papfalvi.

Min. Horváth presinta unu proieptu de lege pentru stergerea legiloru de usura, și unulu despre espropriatiune.

La ordinea dîlei e propunerea lui Simonyi, prin care se îndrumaza ministrulu, ca în procesulu contr'a lui Asztalos și Madarász sê proceda în conformitate cu legile.

Simonyi sustiene, că tier'a s'a însielatu atâtu în Deák, câtu și în ministrulu de justitia. Ministeriulu a vatematu libertatea municipieloru, libertatea pressei, drepturile municipale ale sasiloru, ale opideloru Abonyi, și Neoplant'a. A vatematu libertatea cuventarei, cându a emis ordinatiunea, ca sê se noteze acei vorbitori comitatensi, cari nu plăcu regimului; a vatematu dreptulu de reuniune și libertatea personal'a, a vatematu legile, că-cî n'a concesu celoru prinși nici sê se sfatuesca cu apertoriulu loru.

Min. Horváth se șilescu, sê respinga incriminările lui Simonyi, dar' lipsindu-i argumintele, partit'a regimului urgeza votisarea, prin care se respinge proieptulu lui Simonyi.

Kerkápoly referesce în numele comisiunei, ce se ocupa de legea despre armata; comisiunea propune, ca pre anulul acest'a sê se recruteze 38,000 fectiori, dupa legea de mai nainte.

Cu aceste se inchiaia ședint'a.

Siedint'a d'în 18 iuliu a casei reprezentanților.

Presedinte; Somssich; notariu: Bujanovits.

Se autentica protocolulu și se cetescu scrisorile incurse.

La ordinea dîlei e continuarea desbaterei despre reparțirea și incasarea dărei.

La §-ulu 99 s'a facutu unu amendamentu prin dep. Sorogyi, ca ministrulu de justitia sê denumesca pre ambii asesori ai tribunalului respectivu. — Se primesce.

§-ulu 100 se primesce pre langa una mica modificatiune stilistica.

Între §-ii 100 și 101 virescu Lónyay unu paragatu nou, care se primesce.

La §-ulu 101 se facu mai multe amendamente, cari combinate la oalta se și primescu; asemenea se primescu §-ii 102, 103, 104.

§-ulu 106 se modifica astfelu, că agratierea pentru pedepsele enunciate compete domnitoriului, ér nu ministeriului.

§-ulu 108 se șterge d'în proieptu.

Amendamentulu lui Tisza la §-ulu 109 se respinge și romane testulu originalu.

Nyáry core, ca dupa §-ulu acest'a sê se mai infiga unulu, în urmarea carui-a legea acest'a sê aiba valore numai pana la finea anului 1870. — Nu se primesce.

§-ulu 110 și celu d'în urma romane neschimbatu. — Cu acest'a se inchiaia ședint'a.

Cuventarea deputatulu Borlea

în ședint'a d'în 16 iuliu.

Borlea. Onorata camera! Eri amu auditu aici dîcându-se, că cestiunea, ce o discutăm nu e cestiune politica; dupa parerea mea inse e politica și inca de mare însemnetate

politica, pentru aceea unu apera, era alții ataca autonomi'a municipieloru. O apera acei-a, cari dupa convingerea mea facu minoritatea în aceta camera, dar facendu majoritate în tiera voru avê radiemu siguru în municipiele reconstituite pe bas'a reprezentatiunei poporului; o ataca majoritatea, că-cî recunosc, că în tiera este în minoritate. Eu o. c. inca nu afu §-ii desub discutiune combinabili cu autonomi'a municipieloru, d'în contra i afu vatematri acelei autonomi; pentru că deca în legi de diferitu obieptu intrudemu astfelu de §-i taiatori în autonomi'a municipieloru, cându va veni rendulu pentru organizarea acelor-a, ne vomu trezi, că diu n'avom ce organiză, pentru că autonomi'a loru a disparutu, de și pentru sustinerea ei s'a vorbitu și se vorbesce atât'a; apoi de și dlu ministrulu de finantie a pusu atât'a ponderositate pe responsabilitatea ministeriale, ér dupa cele ce amu vedintu pana acum, ministrulu e respundetoriu majorității camerei, va se dîca partitei sale, ca fiulu la tata, asiê d'în parte-mi mai multa garantia vedu în comitetele municipieloru organizate pe bas'a reprezentatiunei poporului, decâtu în responsabilitatea ministeriale. Consimtu cu acea asertiune a dlui ministru de finantie, că guvernulu responsabil e tesauru scumpu, pentru că urcarea dărei areta, că într'adeveru e tesauru scumpu, pentru că vai! câtu are de plăti tier'a și șafara de acea s'a castigatu și respective cuperatu cu sacrificarea unoru drepturi fundamentali ale tierci. Dar' astfelu de intrudere de §-i și pentru aceea trebe încungiurata, pentru că 1) ea se pote eferutu numai cu vatemarea autonomiei comitateloru 2) se pote intemplă, pre cum s'a și intemplatu, că astfelu de intruderi se esplica sinistru chiar' d'în partea guvernului și totdeun'a întru vatemarea autonomiei municipale. Sê adueu unu esemplu pentru probarea asertiunii mele. La a. trecut, 1867, aceta dieta hotarindu alegerea de nou a deregatoriloru, a dîsu că cu scopu, ca creditulu sê nu sufere nici pe acelu putienu tempu, în câtu se va face alegerea oficialiloru, oficialii de la cârtile funduarie sê remana în funtiune și sê nu se alega alții noii; acestu decisu, credu, e destulu de chiaru; acestu-a se referesce la oficialii cârtiloru funduarie d'în a. 1867. în acelu întielesu, că acei-a nu cadu sub alegere noua; dar' d'în acest'a nici fantasi'a cea mai îndresnetia nu va potê esplică, că pe viitoriu ministeriulu ar' fi compentinte a donumi oficialii municipali la cârtile funduarie și cu tote aceste într' unu comitatu, care nu lu-numescu pentru că numai de curendu s'a intemplatu și dlu ministru lu-are în prospeta memoria, unde pana acum n'a fostu carte funduarie, și unde deregatorii respectivi, acum în 7-a luni curinte erau sê fia alesii, chiar' în aceta dî a sositu o ordinatiune de la ministeriulu de justitia, care opresce alegerea și se afirma, că dreptulu este a ministeriului de a denumi (aprobare în drept'a). Pentru domni, cari aproba acest'a procedur'a, ea pote sê fia buna, dar' io sunt de parerea contraria, chiar' aci vedu atacata autonomi'a municipieloru. și credu că dlu ministru ast-feliu de vatemare nelegale numai cu reuaplicarea sêu reuexplicarea decisiunei, ce memorai mai în susu a potutu sê comita; cu bucuria asi primu, dacă dlu ministru m'ar potê convinge de contrariulu. Dacă dar' cu ast-feliu de casuri de precedintia, nu voimu a ruina autonomi'a municipieloru, atunci trebe sê primimu amendamentulu lui Col. Tisza.

Dupa aceste, la cele dîse de dlu deputatu Tôth, că elu n'ar' voi nici peste unu anu organizarea comitateloru, dar' i-ar' plăcê a intrude asiê cam pe furis un'a și alt'a, că pre cum a dîsu pentru ast'a este acumu casu precedinte, precumu este în legea pentru publicarea legiloru unu §. referitoriu la caus'a nationalitățiloru — la aceste vreu a observă, că nici unu lucru facutu numai asiê pe indiumetatite, nu pote fi folositoriu nici proprietariulu neci altui-a, ci totu-deanu'a spre daun'a tuturor'a; asiadar' în facerea legiloru trebe sê încungiurăm astfelu de intruderi; ér în câtu ar' fi tientitu la caus'a nationalitățiloru și s'aru cercă, a deslegă caus'a nationalitățiloru numai asiê — pe furis, per tangentem — io numa atât'a observezu, că dumnedieu sê ne feresca de a deslegă caus'a nationalitățiloru numai asiê ca prin trecatu, ea n'ar' fi spre fericire tierci, și a natiuniloru ei spre ruinarea și nefericirea loru. — La ceea ce dlu ministru de finantie a cetitu d'în actele lui Kossuth, ca fostu ministru de finantie, că deregatorii, cari n'ar' fi implentu ordinatiunea lui, se amenintau cu depunere, numai atât'a observu, că este de osebito între tempulu de atunci și de acumu, atunci era revolutiune și tier'a în stare de asediu, asta-di inse tier'a o liniscita, și pre cum se afirma d'în drept'a e fericita și îndestulita (strigări n'a fostu revolutiune), ba a fostu, și chiar' dacă n'ar' fi fostu, nu trebe repetite acele dispușetiuni, cari esperienti'a le-a aretat dauose, fia ale facute de ori ce omu mare; dispușetiunile aniloru 1849 si-au aretat rezultatele dauose, și io nu credu, că dvostra ati vrê, ca dispușetiunile, ce le facemu acumu, sê aiba rezultatele de la 1849.

Blasiu, 8 iuliu 1868.

De alegerea metropolitulu.

Éta ti-tramitu, Dle Redactoru, cerculariulu convocatoriu la fitori'a alegere a metropolitulu nostru. *) Elu ne presenteza decretulu ministeriului de culte, tradusu întru întregu cuprinsulu lui.

D'intru acestu decretu vedemu cu mirare.

I. că „reimplerea scaunulu episcopescu metropolitanu prin alegere se concede numai pre langa apriat'a sustinere a dreptulu prea înaltu principale de denu-

*) Vedi-lu în nr. tr. R.

mire și fără nici una consecintia pentru venitoriu în casulu presente.“

La 1850, cându se alesc nemotoriulu Siulutiu, era stare de asediu la noi, se introducea absolutismulu centralisatoriu, domnitoriulu apucă și rezervă tote pentru sene, lasandu supusiloru numai dreptulu de a plăti contributiune. Și totu-si în decretulu lui Wohlgenuth de la 26 iuliu, nu e nici unu cuventulu, prin care dreptulu de alegere alu acestei diecese sê se fia disputandu sêu tragundu la îndoieala orecum.

Ore sinodele protopopesi trece-voru preste lucrulu acest'a fără se rotundia ataculu, — ore ședulu de la 11 augustu protestă-va pentru drepturile stravechie ale acestei beserice? Cele mai de aproape 5 septemane voru respunde. Protocoalele sinodeloru eparchiali de la 30 iuliu și ale celui diecesanu de la 11 aug., ne voru înveti. Se așteptăm pana atunci.

II. Cumca „cu dreptu de alegere suntu de a se provede și acele individualități cari, și în a-ante de acest'a au deprinsu iniuriuntia în alegere de episcop și respective de metropolitu, de și dupa timpu nu se tienu de diecesa metropolitana, ci s'au anecsatu la diecesa Lugosiulu și mai multe la a Gherlei.“

Asiê dara la alegere voru luâ parte :

a) d'în diecesa nostra membri capitulari cu numerulu	35
vicariulu Fagarasiulu, protop. etc. sum'a deputatii aloru 38 tracture	76
Egumenulu și doi profesori	3
preste totu :	123
b) d'în diecesa Lugosiulu vicariulu Hatiegului și trei protopopi	4
deputatii aloru 4 tracture	6
preste totu :	12
c) d'în diecesa Gherlei vicariulu Rodnei și alu Silvaniei și protopopii aloru 27 tracture	29
deputatii aloru 29 tracture	58
preste totu :	87

adeca sum'a celoru îndreptatți la alegere face 222, d'în cari 123 d'în diecesa, ce alesulu are se guberneze, ca episcopu, — 99 d'în diecesele Lugosiulu și a Gherlei, asupra caroru alesulu, ca episcopu, nu se aiba nici atât'a influintia, câtu e negru sub unghia.

Anomalia fără paruchia! Dara ce se-i faci, deca celi atotopotenti dispusera asiê.

Ministeriulu adica pre d'în afara se arata a puce estu felu pentru draguti'a de legalitate: la alegerea lui Siulutiu și Lemény tote tracturele aceste au luat parte la alegere, ele dara și acum se participe!

E bine, dara de ce nu merge dlu ministru legalitatea pana la radecina, și de ce nu dîce: cari'at tîenutu o linioria de diecesa Blasiulu, și acum are de a ve tîen de diecesa aceea, — ce a facutu absolutismulu, nu e facutu pre lege, prin urmare nu potê costă în timpuri legali.

Dlu ministru nu face acest'a, pentru că nu-i vine la socotela.

Și deca dsa nu o face, pentru că nu-i vine la socotela, atunci s'ar cadê, ca se nu faca nici aceea, ce noue nu ne-ar' fi venindu la socotela.

Inse aci dîcu deocamdata numai atât'a, că motulu d'în care d. ministru a despusu, ca la alegerea capului nostru bisericescu sê participeze 99 prești d'în alte diecese și 123 d'în diecesa nostra, nu erdiu sê fia legalitatea.

Mi-ar' parê forte reu, cându fratii nostri d'în alte diecese ar' deduce espunerea presente, d'în ore care instrainare facia cu densii. Domne apera!

Eu voiescu numai sê constatezu, că lucrurile suntu dispuse asiê, de anumite persone voru întrâ în numerulu ternariu, ori voru vrê celi d'în diecesa nostra, ori ba, — prin urmare alegerea nostra e de totu curiosa, unica în felulu sêu, că în ternariulu candidatiloru nostri, pote sê între persona, ce nu va avê chiaru nici unu votu purcesu de la celi 123 rotanti ali nostri.

Alesulu nostru, alu celoru d'în diecesa Blasiulu, pote fi dara și una persona, ce n'ar capetâ nici unu votu de alu nostru.

Natur'a lucrului aduce cu sene, ca celi mai puțin interesati sê se unesca mai usioru în opiniuni, decâtu celi ce suntu mai tare interesati la unu lucru.

Acum cine suntu aci mai puțin interesati? — Fara îndoieala Gherlanii și Lugosianii, ori cum suntu mai puțin interesati, de câtu noi Blasiinii, de a caroru pele se lucra.

Gherlanii dara și Lugosianii mai usioru se potu întielege a supr'a personelor, pre cari se le onoreze cu voturile lor. Era noi mai a nevoia.

Gherlanii și Lugosianii împartiendu-se tare voturile aloru nostri, potu reesi cu doi candidati, — pre cându ai nostri abiê se scotia unulu.

Eca inconventulu. — Ci elu merge și mai departe.

Au densii unu preutu cu fric'a lui Ddiu, talen-

tu administrativu, iubitoriu de libertatea besericesca, prevediutu cu tote insusirile demne de a ocupa scaunulu episcopescu; nesmintitu voru nesul alu tienē pentru sine insii; si nici unulu d'in ei nu va vota, cā preutul acelu sē se faca epi-copu-metropolitu in Blasiu. Camesi'a e mai aproape de corpu de cātu sumanulu.

Sē abstragemu cu totulu si fāra nici una alusine sē punemu contrariulu. Concluziunea nu va fi imbecuratoria pentru noi.

In tote aceste-a nu am dīsu, si nu am voitu a dīce: ce va fi, nici, cum voru votā cei d'in diecesele Gherlei si a Lugosiului; ci numai: cum potē sē fia si ce frupte pote aduce anomal'i'a aceea.

Lasu alte reflexiuni, ce asiu avē sē facu la decretulu preamintitu, cum si la despunerile v. capitulu, si trecu la altele.

In 15 iuniu impartasīndu in prīpa scirea despre fitor'i'a alegere, am dīsu, cā ar' fi fostu de doritu, ca lucrulu acelu sē se fia preinscientiatu mai timpuriu, pentru cā lucrārile pregatitorie absorbu tempu.

Atunci am pusu pentru lucrārile pregatitorie in Blasiu — dīle si eca trecura trei septemane pana la expeditiunea cerculariului convocatoriu. Datulu decesiunei prē inalte e 27 febr. — esped. d'in minist. culteloru 6 iuniu 1868, a lica preste 3 luni.

D'in „H. Ztg.“ vediui, cā „Unio“ a luat cuventele mele de tendentiose si a aperatu pre min. Eötvös dicēdu: la an. 1850 ordinea lui Wohlgemuth pentru convocarea sinodeloru protopopesi numai cu 51 dīle inaintea sinodului a sositu in Blasiu — pre candu alui Eötvös a sositu cu 59 de dīle inainte de 12 augustu!

Nu scimu cum platesce min. Eötvös aperarea acest'a. Aceea ce sciu este, cā pre „Unio“ se neme-resce asta data forte bine dical'a: „si tacuisses.“ Pen-truca

a) „Unio“ se cadea sē compute timpulu de la 29 iuliu, cā intru aceea dī a sositu in Blasiu preinscientiarea lui Wohlgemuth despre resolutiunea prē inalta, ca scaunulu veduvitu sē se provedia cātu mai curēdu prin alegere. De la 29 iuliu capitulu d'in Blasiu a facutu pregatirile necesarie, asiā cātu a trei'a dī dupa scrisori'a lui Wohlgemuth de la 8 aug. a datu cerculariulu publicatoriu. — De la 29 iuliu pana la 30 septemvre suntu 62 de dīle. Prin urmare nrii suntu in favorea lui Wohlgemuth, nu intru a lui Eötvös.

b) Generalulu Wohlgemuth prin scrisorea sa de la 26 iuliu a provocatu pre capitulu sē numesca in-si diu'a prefigunda pentru alegere, carele a si pre-iptu pre 30 sept. — Min. Eötvös n'a vrutu sē scia nemicu de capitulu si a batutu sabi'a „constitutiunala“ si a preiptu elu insusi terminulu de alegere.

c) Provocarea la analogi'a cu cele template in an. 1850 nu ar' mantu pre min. Eötvös nici atunci, candu purcederea lui Wohlgemuth in fapta ar' fi fostu mai fāra considerare decātu a dlui ministru, pentru cā — acēst'a o va concede dora si „Unio“ — altfelu te tracteza unu generalu, ce-ti comanda tier'a in timpu de asiediu si altfelu se cade, sē tracteze unu ministru constitutiunala.

Deci eu eugetu, cā am probatu, cumcā generalulu Wohlgemuth a fostu cu mai multa considerare, decātu min. Eötvös.

Prin urmare respingu insinuarea domnei „Unio“, cum-cā eu asiu fi datu sciri neintemeiate tendentiose.

Domn'a „Unio“ se cadea sē considere si sē puna mai multu pondu pre impartasirea mea, cumca ministeriulu nu s'a pusu intru intielegere cu capitulu, ci s'a luat dupa informatiunile nu sciu caroru privati.

Eca fruptele purcederi ministeriului:

1. Ministriulu a facutu despunerile fāra respectu la calendariulu nostru si la impregiurārile nostre; a impusu diu'a alegerei pre 12 Augustu, care dī in estu anu cade Mercuria, dī de ajunu si preste aceea capu de ajunulu Santa-Mariei. Capitulu s'a vediutu nevoitu a face pasi pentru schimbarea dīlei, pre 11 aug., si involirea ministriului a sositu numai a sēra in 8 iuliu.

2. Lucrārile pregatitorie au cautatu sē se facu in Blasiu dupa 15 iuniu, si numai acum s'a potutu espedā cerculariulu convocatoriu. Binevoiesca „Unio“ a computā de aci, si va aflā, cā pana la 11 aug. abiē suntu 5 septemane, pre candu la 1860 intre expeditiunea cerculariului si terminulu alegerei erāu preste 7 septemane.

De aci, crediu, se va convinge domn'a „Unio“, cā nu tote corespondentiele, cari scarmena despuneri de ale regimului, suntu scrise d'in tendentia rea, — ci suntu si de acele, cari suntu purcese d'in motivulu de a descoperi smentelele, pentru ca in venitoriu regimulu sē se pota aperā de ele. — u.

„Gaz. Trans.“

S. Coron'a Ungariei e d'in ereditate romana.

(A se vedē nr trecuti.)

Romanii au ucisu libertātile Eladei clasice —

cu unu seculu si mai bine nainte de Cristu — cu arme crude belice; pentru ca acesti-a sē coplesiasca cultur'a romana, cu armele loru spirituali. E cultur'a elina erā sē altereze chiaru si geniulu limbei poporului Romanu, de nu cum-va unu Catone si unu Cicerone, ar fi sistatu noianulu strainu, pentru ca sē-idee direptiune natiunala. Cu tote acestea usulu limbei eline mai culte, se fece de cu bunu timpu limba curtii cesariloru, si a eruditiloru romani, pre cont'a limbei natiunale latine.

Reulu mai in urma a degeneratu pana peste capu; mai virtosu d'in dīlele filosofului Marcu Aureliu (imperatoriu); Diocletianu, Flaviu Iulianu (Apostata) si cu tiranulu Phoc'a, nu mai aveā margini; pentru cā stramutandu-se Rom'a noua, in vecinatatea provinciiloru culte eline — Ionice ale Asiei antierore, (Vedi cetātile Miletu, Efesu, Nicomedia scl.) acum cu secululu alu VII-lea se stinse romanitatea mai inalta in orientu substituiindu-se prin grecismu; remaneādu unice limba vulgara latina, ingur'a poporului. Acestu poporu inse cu timpu in gur'a Persiloru Saraceniiloru, si in urma a Turciloru — d'in preuna cu colonistii lui Aurelianu d'in contingitate — asiē dicēdu se sterse de pe faci'a pamentului, ce au mai intre-cutu intre coliniē Balcanului, apare ca si umbr'a marirei trecute; sē presara inse sorele binefacatoriu a libertatei, si romanii Aurelianidi voru re'nviā cu marire pentru a-si-revindicā pamentulu patriei romane d'in orientu.

Am deschisu concertulu la orientu cu Constantinu (santu politicu alu Romaniloru d'in orientu) celu Mare; sē-lu si inchidemu deja cu altu Constantinu alu XI-lea, care, dupa ce a declinat furtun'a Romaniloru si la orientu, a moritu morte gloriosa sub lo-viturile pagane osmane (1453).

In mormintulu lui jace marirea bisericiei orientale si geniulu ocrotitoriu, suveranulu politicu a romanismului d'in orientu; principii Romani d'in ambele Dacie n'u voru mai dīce inundatoriloru asiatici: sed tamen modo per gratiam domini mei imperatoris constantinopolitani nemo poterit auferre (terram hanc) de manibus meis.

S'a reflectatu la loculu sēu, cum cā dupa felu-rimea constelatiuniloru politice, si coron'a tieriei a petrecutu multe eventualitāti; credemu astufeliu d'in mai multe consideratiuni a registrā si acestea fase, cu atātu mai inadinsu, cā si romanii aparu in concertu.

Politic'a lui Stefanu I. aruncandu tier'a in bratiele straine, indata cu mortea lui observāmu urmārile triste.

Juramentulu d'in Atelcuzu, a garantatu poporului ungurescu alegere libera d'in famili'a arpadiana; inse pre candu Stefanu erā in agonia, verulu'seu Vasiliu se infatīsiā naintea lui orbitu, si asurdītu de straini; se urca la tronul Petru venetianulu clientulu reginei, si inca mai trei veri a lui Stefanu, — pentru cā nici viet'a nu li erā segura o tulira in strainatate la Bohemi si Poloni.

Petru — ca strainu odiosu in tiera — a gravitatu in afara, pentru securarea tronului; la anulu 1045, chiamandu pre patronulu sēu cesariulu Enricu in tiera, ia juratu credintia si supunere, oferindu-i coron'a tieriei si o lance; astfelu coron'a care mai nainte cu 45 ani a primitu-o Stefanu d'in Rom'a, gratia et hortatu Ottonis III. cu intrigile lui Enricu alu III-lea se instraina indata de la sucesorulu regelui nemidilocitu, si se vedim inune, coron'a pre canalulu derivarei, retorna indereptu la Rom'a cu voia cesariului, unde a fostu inca si la a. 1074, precum se cunosce d'in memorialele pontifice-lui Grigoriu alu VIII-lea. Acum daca tier'a nu a avutu coron'a, se nasce intrebare cu ce felu de corona, nu cum-va orientala? s'au incoronatu regii urmatori: Andrea, Bela, Solomonu; sēu cāndu a returnatu in Ungari'a s. coron'a strainata prin Petru? respunsu nu ni potemu dā, tote suntu enigma; noi inse la lumin'a critice, imbinam lu crulu asiē; Ungari'a nemultiamita cu strainii (cu Petru) tramite solia la principii esilati arpadici, si anume la Andrea in Rusia; acestu-a ospe unei curti princiarie de ritulu orientale, si mai tardiu ginere ia casa — insocindu-se cu Anastasi'a fi'a lui Ioroslavu — dede de locu ascultare invitatiunei, si urmatu de mana armata rusesca, strabate in Ungari'a.

Aici sub influenti'a straina apusena a guvernului lui Petru, si legea apusena, ori mai bine popii cu influentia, la fostulu guvernulu se fecera odiosi pana la sufletu, deci asiē nemultiamitii, profitandu de ocaziune, (regele Andrea, crescutu, si insocitu cu curte de ritulu orientale, si incungiu ratu totu de aceea-si armata) in frunte cu Valta (rol'a acestui-a joca si in valea Beinsului) si cu fiii lui Giula — ardeleni Bu'a si Bucu'a — scapati d'in prinsore — martirii „ó hit-ului“ pretindu de la Andrea in gur'a mare perirea crestiniloru (apuseni), si restituirea ritului orientale, „ó hitulu-i“ — Andrea suprinsu se arata pasivu, atunci

in tota tier'a: focu, preda si perire asupr'a beserice-loru si popiloru germani si italiani. Episcopulu Gerardu d'in Cinadiana se pravalesce in Dunare s. c. l.

Istoricii de renume unguri — mai multi totu popi apuseni — incependu de la Notariulu Anonimu episcopu in Ardelu, pāna la mai recintulu istoricu si episcopu Michailu Horváth, la pasurile delicate istorice, trecu fāra critica, cum ai bē apa rece, asiē si aici, se sfiescu a marturisi, cā partid'a natiunala unguresca, care a adusu pre Andrea in tiera, nu a pretinsu si tientitu restituirea paganetatei, ci mai bine a relegei crestine de ritulu orientale — inse vedi bine dupa stilulu de atunci besericescu, toti cāti au fostu catolici apuseni, au fostu botezati simpliciter de pagani, — altcum nu am pricepe d'in istori'a patriei, pentru ce ungurii de pagani? au cadiutu numai asupr'a apuseniloru, cā-ci crestiniloru resariteni, nici perulu d'in capu nu li au cadiutu pre atunci, pre candu catolicismulu apusenu erā amenintiatu cu es-terminare in tota tier'a, deci daca istori'a nu ni pote documentā cāndu a returnatu in tiera d'in Rom'a coron'a lui Silvestru, oferita in semnu de vasalatu lui Enricu, potemu conchide cum cā in tiera se fi fostu si alta corona, cu care s'a incoronatu Andrea, Bela si Solomonu — de la Geisa I. incoce nu mai suntemu in dubiu — si verosimiliter coron'a respectiva sē fia fostu orientala.

Cu mortea lui Emericu, (1205.) veduv'a acestui-a Constanti'a, scapandu cu baiatulu sēu Ladislau la principele austriacu Leopoldu, coron'a tieriei orientala, inca a absentatu pentru antāi'a data d'in tiera, dar in scurtu fū restituita lui Andrea alu III-lea cu tote clenodiile apertininti.

Mai grele fatalitāti a patimitu inse coron'a tieriei in decursulu domniei dinastiiloru mestecate 1301—1526.

De locu s'a instrainatu in Bohemi'a, prin regele Venceslavu (1304.) In scurtu a trecut in manile lui Otone bavarulu, de la acestu-a cu insielatiune la vo-d'a Transilvaniei Ladislau Aporu, care la anulu 1308. a administrat'o lui Carolu Robertu, sub conditiuni avantajoase.

Morindu Albertu regele la anulu 1439. veduv'a, regin'a Elisabet'a a scapatu d'in naintea partidei polone la cesariulu Fridricu alu III-lea, cu alte pretiose a dusu si coron'a, carea pemnoratu-o cesariului, si numai dupa 23. ani, s'a restituitu coron'a cu clenodiile sale tieriei, prin virtutea eroiloru Corvini.

Dupa mortea lui Mati'a Corvinulu, Ioane fiulu lui naturalu, cu alte pretiose, a dusu cu sine si coron'a in regatulu Slavoniei; dar' mai tardiu impaciundu-se, a administrat'o Jageloniloru; sub a caroru-a guvernare s'a conservatu in Visiegradu pāna la anulu fatalu 1526.

Acum, precum a fostu lovita Ungari'a de unu viscolu si altulu, asiē si coron'a ei a trecut la Sapoli'a, apoi la Ferdinandu I, de la acestu-a prin intrigile lui Pereni, era-si a devenitu in manile lui Sapoli'a, de la care a cuprinsu-o apoi turcii; diplomati'a lui Georgiu Martinuzzi, a revindicatu in scurtu insemnele tieriei de la veduv'a lui Sapolia, care apoi totu prin aceea-si maniera a devenitu de statutulu in posesiunea Absburgiloru.

Imperatii abisburgici au conservatu coron'a in cetatea de indemana a Posionului, loculu incoronarei regiloru; mai tardiu inse candu erā periclitata mai alesu prin tumulte principiloru ardeleni, adeseori o-au stramutatu la Vien'a, ori si la Prag'a.

Anulu 1789, ivitu pre orisonulu Europei, ca unu sore — coplesitu inse de norii grei ai legitimitatei — a licuritu putīnu cu radiele sale binefacatorie a le libertātei, si a supr'a poporeloru Austriei; cu unu cuventu, guvernulu de Vien'a, in ajunulu Europei cutrierande, in demaneti'a „Revolutiunei grandiose a Franciloru“ a mai slabitu d'in politic'a absolutistica traditiunaria, legile d'in diet'a Ungariei de la anulu 1791, — la cari se provoca Ungaria cu atāt'a predilectiune — suntu pentru cele dīse argumentu vederatu; Ungaria, ca nici odata sub Abisburgi, au cuprinsu terenu solidu pentru revindicarea autonomiei sale; ma se vedi minune Romanii ardeleni inca esu la lumina, d'in noptea adenca a selaviei feudale; selavii inse numai petitiunea (Vedi Suplex libellus Valachorum la anulu 1791, la care s'a provocatu ergo eppii Lemeni si Moga si la anulu 1834.) tote aceste-a misc aminte si rezultate deci suntu fetulu marei Revolutiuni francesce; celu care nu vede intre sīrele istoriei, va vedē pote indereptu pana la Solferino, si Sadov'a si cu ochii sēi liberi, si va fi pricepundu mai bine evenimintele, ce se petrecu in ochii nostri — fia dīsu inse de ajunsu articolulu VI, alu legiloru tieriei d'in anulu 1791, a revindicatu st'a. Corona siesi, adeca tieriei, aducundu-se de prin margini si strainetate in sufletulu tieriei la Bud'a de statutulu.

Aici s'a conservatu apoi cu paza cuvinintiosa pāna in tempii viforosi ai revolutiunei d'in 48.

Atunci devenindu Bud'a-Pest'a amenintata de ostile guvernului de Vien'a; Kossuth a vediutu de bine a se retrage spre Dobritiunu, si Segedinu, la

sine portă si coron'a tierci, nu cumva sê cadia in manile inamicilor; pre urma scapatandu revolutiunea d'in nimbulo insufletirei totalmente, se ucide in campia Siriei (Vilagos) 13 augustu 1849. Ex-dictatoarele Kossuth resemnandu poterea in manile lui Gorgei, d'in cetatea Aradului, pource de cu bunu timpu preste Banatu in Turcia, unde atinsese marginile Ungariei, langa Rusiav'a vechia, inca numai câte-va minute, inainte Dunarea, spre drept'a Romani'a, in stang'a pamentulu Serbiei; si Coron'a cu tote clenodiele se sapă sub o colina, celu putînu sê remana in pamentulu patriei Ungari'a, si nu cum-va sê piera, ori sê se rapesa in căile amare ale strainetatei.

Caletoriulu trecea in susu si in josu pre calca de la Mehalia, pastorii romani si-pasceau turmele intre doine (la loculu acelu-a poporulu e eschisivu romanu) si nu mai scieau că colniculu pre care stau, ascunde in sinulu sêu o reminiscintia acu-si milenaria, relicuia sacra, pentru a careia marire strabunii loru au versatu atătu-a sange pretiosu „in tuendo vado Danubii“ si cu acareia farmecu sacru, ungerii numai se ingana asta-di asiê dicandu ca si candu sortea nici că ar' fi schimbatoria!!!

La anulu 1853 cu inceputulu Brumariului, Dunarea esundeza, coron'a cu tote apertinintiele acu-si eră sê-si afle momentulu linu si eternu in sicriulu acelu grandiosu alu tierci, in fundulu Dunarei; sê vedi, ce mai momentu frumosu; inse prevedinti'a a scrisu altcum in destinu, si coron'a atătu patimita s'a descoperitu si d'in gur'a pamentului; la 20—21 Septemvre a anului mai de susu, prin Vien'a se aduce la loculu sêu legiuitu, la Bud'a. (Eră o placere a vedê granicerii romani cari au sapatu coron'a, la actulu translocarei prin Vien'a si Bud'a-Pest'a.)

Dupa atâtea rătăcirii, acum anulu Ungari'a a avutu mari serbatori nationali, tier'a miresa s'a reconciliatu cu mirele sêu, cu regule; la 8 Iuniu 1867 s'a petrecutu in ochii tierci actulu solenu alu incoronarei; s'au juratu credintia si iubire imprumutata, in biserica monumentală, — de pre a careia turnu gârbovitu de betranetia, cauta cu fala si adi unu „corbu negru“ urcatu acolo, inca candu eră Ungari'a mare si fericita in dfilele „Corvinilor“, — fia ca tier'a sê mai fia odăta mare si puternica, cu coron'a ei stralucitoră, marirea ei inse o dorimu in marirea poporeloru sale mosnene, in multiamirea comuna a tuturoru factoriloru istorici ai tierci, a ungeriloru, romaniloru si a slaviloru, era de nu, a batutu or'a a unspredecea, „Videant Consulles“ procesulu celu grandiosu alu nationalitatiloru e la usia, la care a aludatu profetulu celu mare alu ungeriloru Széchenyi, dicundu intre altele: care inse mai nainte de ce se va termină, va sterge de pre faci'a pamentului remasetiele cele respite, si strivite a le natiunei lui Arpadu, pâna la celu depre urma patriotu, si pâna la celea mai de pre urma memorie istorice.“ Vedi Kemény Zsigmond: „Még egy szó a forradalom után“ pag. 10.

Beisiu, lun'a Ciresieriu. 1868.

I. S. Selagianu
prof. p. o.

Beisiu 10/17 iuliu 1868.

Mai alulu studintiloru d'in Beisiu.

De-si n'au fostu mai alulu studintiloru d'in Beisiu in, legatura cu atare intentiune sêu scopu, pentru care aru potê pretinde sê devina obiectulu diurnalitice romane, rogu pe onor. cotitori, ca luându in considerare urmările acestui mai alu, se-mi permita a comunică ce-va despre acestu mai alu.

Diu'a mai alului, sêu junialelui s'au desiptu pe 2-a iuniu; inca nainte de acêst'a diua cu vr'o câte-va luni, clubulu cetatieniloru de Beisiu — polgári kör — cam pe la finitulu lui maiu, inca au decisu a tione unu mai alu, si au desiptu terminulu pe 1-a iuniu. Studintii cari acu de multu s'au gatitu a tione mai alulu in 2-a iuniu, s'au adresatu cătra clubulu civiloru, rogandu-i, ca sê binevoiesca a amană petrecerea loru baremu cu vr'o optu dfile, ca sê nu urmeza o petrecere asiâ curundu dupa alt'a. Totu odăta li s'au facutu civiloru cunoscutu, că studintii chiar' in primele dfile a lui iuniu au mai multe dfile recreatiuni, cari dfile suntu mai potrivite pentru petrecerea loru pana candu civii si-potu caută de petrecerea loru ori candu voiescu.

Clubulu cetatieniloru inse n'au voitu sê receda studintiloru, ma ocupendu loculu in padurea orasiului, unde se tie nu de comunu asemene petreceri si ingradindulu cu nesce verdetiuri, neci acestea n'au voitu sê le lasa acolo pe ocaziunea petrecerei studintiloru, numai pe langa o plata de 12 ft. v. a. Parte d'in acêsta parte d'in acea cauza, ca nu cum-va studintii mergundu in alta diua de vremê la loculu petrecerei sê mai afle acolo vr'o câte-va individi, cari dora fiindu in voie buna nu bucurosu aru concede terenulu la altii, si se esce atare conflictu, studintii si-au preparatu locu de petrecere mai departe.

Mai nainte de acestu mai alu cu multu tempu, si-au facutu studintii gimnasiali unu steagu de metasa, tricoloru frumosu romanu.

Dlu directore gimnasialu, pote d'in acelu motivu, ca institutul concrediutu carmei sale nu cum-va sê fia compromisu inaintea magiarismului, au indemnatu pe acei vr'o câte-va studinti magiari, cari studiaze aici, sê-si faca si densii flamura magiara.

Sosindu demineti'a mai alului, studintii au pornitu de la gimnasiu in cea mai frumoasa ordine, cu flamur'a susaminita in frunte, si cu mai multe flamure portate de-a lungulu ordului.

Candū au plecatu studintii, Dlu Directore era au in fruntatu pe studintii magiari, că pentru ce nu si-au adusu steagulu loru, la ce apoi unu student magiaru s'a stersu cătra casa, si aducandu flamur'a magiara s'a grabitu dupa ordulu studintiloru, si ajugandu-i s'a pusu in fruntea loru.

Studintii cari au fostu in frunte cu flamur'a cea de metasa, l'au provocatu, ca sê merge cu steagulu lui celu facutu d'in materia forte dura mai napoi, fiindu destulu o flamura in fruntea procesiunei. Inse studintele magiaru cu numele Eder response, că elu voiesce sê merge cu steagulu sêu in frunte, si daca nu lu-voru suferi, mai bucurosu va reintorce cu steagu cu totu cătra casa si s'au si reintorsu, candu apoi unulu d'in profesorii presinti l'au indrumatu a merge inainte, si neci decătu o reintorce casa. — Eder inse pote invitatu de cine-va ca sê escitese ce-va scandalu — neci de cum n'a voitu sê merge neci inainte neci se romana in altu locu intre studinti, ci s'au dusu acasa, era flamur'a magiara a luatu-o fraatele sêu, si s'au pusu cu dens'a in fruntea ordului langa flamur'a cea de metasa, si fâra ce-va conflictu au sositu studintii la loculu petrecerei in cea mai buna ordine.

Dupa ce s'au reintorsu Eder, adeca celu mai betranu, prin cine prin cine nu, s'au latitu in orasiu cele mai malitiose mentiune despre prostitutiunea flamurei magiare, si despre atare insulta comisa in contr'a studintiloru magiari.

Pe langa tote aceste-a luandu afara căti-va omeni mai debili si retaciti, mai tota elit'a orasiului s'au infaciosiatu la mai alu fâra distingere de nationalitate, si si-au petrecutu forte bine. Unic'a impregiurare numai au fostu, care a atrasu reprobarea totoruru, adeca portarea intacta a domnului plebanu rom. cath., care dupa finirea cinei . . . incepă a infruntă pe studinti pentru portarea loru in privinti'a flamurei magiare, li critica si vestmintele in unu modu destulu de imputa veru, au provocatu pe Dlu Directore sê tiena investigatiune in contr'a studintiloru, incepă a se folosi de unu limbagiu cătu se pote mai arrogantu, atătu contr'a studintiloru cătu si fati'a cu corpulu profesoralu, ei in fati'a locului unde am fostu adunati si chiamati la o petrecere cordială, s'au obrusu a jucă o rola politica, a propagă magiarismulu — cu pocalulu a mana.

Mai alulu s'au finitu totu-si cu treba buna, daru in alta diua s'au trasu studintii la respondere si pentru cele intemplete in privinti'a flamurei predominante, 2 studinti romani au fostu condamnati la inchisore de 16 ore si Eder la aresta de 8 ore. Studintii romani, de si cu mare mahnire, s'au supusu sentintiei, pâna d'in contra Eder nu s'au supusu, ci luandu-si testimoniile au parasitu gimnasiulu.

Directiunea gimnasiului au facutu despre tote aceste-a relatiune la respectiv'a autoritate superiara.

Dlu plebanu rom. cath., care dupa semne se tiena autorisatu de a supraveghia trebile gimnasiale d'in Beisiu, au tieniu o investigatiune separata cu studintii magiari, pote că in urmarea acestei proceduri irregularu, magnificulu domnu prodirectore Kummer, venindu la Beisiu, fâra ca sê considere investigatiunea finita prin consesulu corpului profesoralu precum si acea, că in ast'a cauza nu numai că s'au adusu competinta sentintia, daru ace'a in contr'a studintiloru romani s'au si esecuat, — au tieniu investigatiunea de nou, care au si finitu-o cu ajutoriulu Dlu directore Kóváry.

Resultatulu acestei investigatiuni ulterioare fu, că numitul Domnu prodirectore primu in Beisiu in a 7-a l. c. noptea prin stafeta*) unu intimatu de la ministriulu constitutionalu d'in Bud'a, prin care studintii romani anume P. P. si O. . . nu — acestu d'in urma Blasianu — s'au eliminatu d'in scole, si nu li se concesc a depune esamenulu de maturitate, care eră chiaru in curegere. Totu prin acestu intimatu se impune studintiloru d'in gimnasiulu Beisianu, ca in venitoriu sê nu cuteze neci la orice solemnitate a se folosi de atare flamura. Mai departe se impune directoratulu a dovedi in privinti'a teneriloru Blasiani cea mai rigurosa atentiune.

Acestu intimatu preagratiosu contine totu-odăta unu laudatoriu pentru dlu directore, Kóváry, pentru, . . . eu nu sciu pentru ce, de cum-va nu, pentru că dlu directore s'a esprimatu inaintea prodirectorelui, că dsa, adeca dlu directore, a voitu inca cu prim'a ocaziune a elimina pre respectivii studintii romani, care energia si ze... losia patriotica dlu prodirectore negresitu a amintitu-o in relatiunea sa, sêu dora că, deca dlu directore nu-si batea capulu dupa steaguri magiare, neci că se dede ansa la eliminarea a loru doi studinti romani.

Mai contine inca intimatulu ministerialu si acea sentintia curiosa, prin carea lui Eder, care au parasitu scol'a si nu s'au supusu sentintiei consesului, i-se dă dreptulu a depune esamenulu, unde si candu i-va fi cu placere. Dora va avê

*) De graba i-a fostu regimulu a face nefericiti doi studintii romani, d'intre cei mai emininti. — De s'aru grabi si in alte treburi asiâ, p. e., cu deslegarea costiunei nationalitatiloru.

fruntea, a nu lu-depune in Beisiu. Acest'a fû resultatulu constitutionalu alu mai alului d'in Beisiu.

Am mai intielesu, că dlu directore Kóváry au primitu de la Bucuresci in bani gata, sêu dora numai in asemnare câte-va cente de florini, pentru a-i impartî intre vre-o 8 studinti romani mai lipsiti. Dlu directore inse neci că au afiat de demnu a comunică acêsta impregiurare cu corpulu profesoralu, ci i-au venitu mai bine la socotela a asceptă sosire prodirectorelui, cu care comunicandu lucrulu, acest'a response pe scurtu: ez politikai tendentiával lsh: öszkekötve. Acêsta observare a dlu prodirectore fû destulu, ca dlu directore Kóváry sê retaca si mai departe intielesu profesoriloru donulu oferitu d'in Bucuresci; pote asti-di-mane va sê audîmu, că dlu directore alu gimnasiului romanu de Beisiu au tramisu spre dispusetiunea ministriulu de resbelu, Andréssy, o suma de bani muscalesci, cu cari Gorkof s'au incercatu a corumpetinerimea studiosa in favorea panslavismului.

Bravo domnule directore! continua numai asiâ, poti fi siguru, că te vei face cătu de curendu abate sêu canonic actualu — in trifoliis.

Pe la noi se vorbesce — d'in partea fratiloru, — că redactorele „Federatiunei“ e condamnatu la temnitia de unu anu, si 1000 fl. globa. De graba li este fratiloru respectivi, abiê ascepta, sê li se implinesca dorulu. Sermanii de ei, diuicugeta, că deca li va succede a pune pre A. R. la umbra, dora nu voru mai avê de a face decătu numai cu nesce ciarlatari, cracheleri, si insielatori de ai neamului romanescu. Ho! ho! longus est ordo. . . .

O autoritate oficioasa d'in cerculu alegatoriu d'in Ciobăni, — unu magiaru, — s'au esprimatu in dfilele trecute, că indisiertu si-aru pune trud'a ori-cine sê abata pe alegatori de la partid'a lui Romanu, pentru că poporulu neci că voesce a alege de altu deputatu.

Ar fi bine, ca on. red. sê comunice ce-va deslucire, că ore dlu A. R. in cătu are sperantia de a potê ajunge la sortu condeputatulu Böszörményi, si că in atare casu ne asteptatu avê-va dreptulu de a potê fi era-si alesu de deputatu.

Carbunariu.

Varietăți.

*) (D. Ratiu cu desaci de date.) S'a dîsu intru unu diurnalulu romanescu că d. Ratiu, carele petrecu aici in cause private, ar' fi adusu date preste date, si că in urmarea informatiuniloru sale, basatu pre acele date, s'aru fi sufucatu deputatii rom. d'iu Ardealu a face interpelatiunea cunoscuta. Intru interesulu causei si intru interesulu adevertiului curatu, suntemu indetorati a desminti acêsta fama tendentiosa, insemnandu, că datele au sositu de dreptulu mai inainte de la Blasiu la Redactorulu acestui diurnalulu, apoi totu in aceea-si diua cunoscutulu telegramu de la Brasieu, urmatu de una scriosore particulare totu de acolo; deci scirea s'au respanditu de la Red. „Federatiunei“ si informatiunile s'au datu d'in partea Redactorului era onorea initiativei este si remane a celor bravi frati ai nostri, cari la provocarea pedemnului barbatu, Elia Macelariu, dupa consvatuire matura si serioasa, intrara motu proprio in solilaritate pentru aperiarea causei comune. Prin urmare, asertiunea politicosului de la acelu diurnalulu rom. este a se atribui pruritulu de a face politica coniepturala, cece ce este datin'a continua a Redactorului neveditu alu acelu diurnalulu cu politica inalta si generale. Red. „Federatiunei.“

*) (Multiamita publica.) Junimea romana studiosa d'iu Segedinu si-tiene de santa dorintia cu finea anului scolastic, a aduce profunda multiamita totoruru acelor'a, carii priogratiusele oferte contribuira multu la infflorirea tenerii nostre societati; si anume: 1. Onoratorulu D. Redactoru de la Sibiu: Albin'a, Transilvani'a, Federatiunea si Concordia; 2. Onoratorulu D. Georgiu Gerdanovicu artistu in Lugosiu, care bevoiu a ni inavuti bibliotec'a nostra cu 22 bucati de carti; 3. Reverendulu D. Tom'a Grosescu preotu in Curtea si comitatorulu Dni; Martinu Dud'a negociatoriu d'in Carasiova, Nicolae Iorga proprietariu in Lugosiu, si Georgiu Petroniu negociatoriu in Oravit'a, carii asemeni inavutira bibliotec'a nostra cu cate-va bucati de carti. — Cu acêsta ocaziune bucurie aducemu la cunoscintia publica, că R. D. directoru gimn. a ingaduitu inlocarea bibliotecii nostre in edificulu gimn. siului. Segedinu in 7/15 Iuliu 1868. Georgiu S. Grosescu notariu coresp. Mihaiu Crainiceanu presied. societ.

*) (Darea si procesele de presa.) Directiunea finantia d'in Prag'a pretinse mai este dfile de la diariulu „Politika“, sê solvesca darea inseratorulu; la acêst'a provocare response redactorulu foici respective, că directiunea de finantie sê ascepte, pana ce va vedê, ore dupa atate procese de presa mai remane ce-va d'in cautione, sêu ba; in casulu d'in urma a lucrufirescu, că nu pote solvi.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.